

Flertallsgruppas notat: Kommunebudsjettet 2022 med handlingsplan 2022-2025

Solid og langsiktig styring av Orkland

Den politiske plattformen våre tre partier utformet etter valget i 2019 danner grunnlaget for de prioriteringer vi gjør i plan- og budsjettarbeidet. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har lagt vekt på at en solid og god politisk styring av Orkland forutsetter at kommunen i raskt tempo utarbeider en rekke planer som skal peke retningen for vår nye kommune. Disse planene gir også et godt underlag for budsjettprioriteringene i årene framover. Mye av vår vedtatte politikk er derfor ivaretatt i kommunedirektørens forslag til budsjett- og handlingsplan.

Flertallsgruppa vil berømme administrasjonens arbeid med vår ambisiøse planstrategi. På tross av at pandemihåndteringen har tatt stort fokus og mye energi, er det gjort et godt stykke arbeid med en lang rekke planer, selv om noen få er blitt noe forsinket. I kommunestyret har vi allerede vedtatt følgende planer:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Overordna ROS
- Beredskapsplan
- Veteranplan
- Temaplan kompetanse og heltid, inkl. lærlingestrategi
- Skolebruksplan
- Temaplan trafiksikkerhet
- Temaplan digitalisering

Temaplan Vei og Boligsosial handlingsplan er dessverre forsinket men under arbeid og skal behandles første halvår 2022. En rekke andre planer er også under arbeid og skal vedtas i 2022 og 2023, ikke minst kommuneplanens arealdel, som blir et sentralt styringsdokument for kommunen. Vi kan også nevne Temaplan Næring og Temaplan Klima, energi- og miljø blant større planarbeid som kommer i 2022 og 2023.

Gjennom planvedtakene har flertallsgruppa fått på plass viktige føringer for vår politikk og våre prioriteringer som nå ivaretas i budsjettframleggene til Kommunedirektøren, - blant annet en del opprustningstiltak på skolebygg og flere trafiksikkerhetstiltak. Flertallsgruppas medlemmer i hovedutvalgene har også gjennom sitt engasjement satt mange saker på dagsorden og gjort vedtak og bestillinger som det nå blir resultater av. Her kan bl.a nevnes:

- Tilskudd til Skattekammeret
- Driftsansvar for legekantor og utkjøp av legehjemler for å stå bedre rustet i den nasjonale fastlegekrisen
- Etablering av brakkerigg på Orkanger ungdomsskole som midlertidig tiltak på kapasitetsutfordringer
- Forprosjektmidler til ombygging av svømmehaller på Orkanger og Grøtte
- Styrking av skolebudsjettet

Kommunedirektørens budsjettforslag inneholder også flere utredningsprosjekter innenfor områder flertallsgruppa har ambisjoner på, eksempelvis arbeidet med «meråpne biblioteker».

For AP, SP og KRF har det i tillegg vært viktig å følge opp de vedtatte investeringsprosjektene. Ny skole i Lensvik og nytt helsetun i Meldal er de største pågående byggeprosjektene og flertallsgruppa berømmer administrasjonen for god prosjektstyring og at framdriften går noenlunde som planlagt. Flertallsgruppa forstår frustrasjonen til innbyggerne på Krokstadøra over at planprosessen rundt det nye trafikknutepunktet og nytt utleiebygg er forsinket, av årsaker som ligger utenfor kommunens kontroll. Våre partier forsikrer om at dette prosjektet skal følges opp og realiseres.

Av andre vedtatte investeringsprosjekter som er prioritert i budsjettforslaget kan følgende nevnes:

- Tverrforbindelsen Lensvik-Berg
- Nye brannstasjoner i Meldal og Krokstadøra
- Ombygginger kommunehus Meldal og Lensvik

Bekjempelse av ungt utenforskap

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har felles ambisjoner om at Orkland kommune må ta sterkere grep for å forebygge og bekjempe ungt utenforskap. Dette er pekt på som en av de største utfordringene i Orkland-samfunnet, og gjennom vedtak i kommunestyret er det lagt føringer på at budsjett- og handlingsplanarbeidet skal løfte dette som et satsingsområde i kommunen. Kommunedirektøren har startet arbeidet med å skissere et helhetlig program på feltet, slik at dette blir et arbeid som vi som kommune satser på over tid, og finner ut hvordan vi best kan vri ressurser over på tiltak som virker.

Flertallsgruppa ser dette arbeidet som et viktig element innenfor bærekraftsmålene. Sosial og økonomisk bærekraft fordrer at alle får mulighet til å mestre sine liv og delta i samfunns- og arbeidsliv. Som næringskommune nr. 1 i Trøndelag er det også avgjørende at flere kommer seg gjennom skolegangen og inn i arbeidslivet. Både privat næringsliv og de offentlige virksomhetene trenger flere hender og hoder i årene framover, og derfor må vi lykkes bedre i å hindre utenforskap.

Ett element i utenforskapssatsingen må være å sikre gode og trygge skolemiljø. Skolene må sikres kompetanse og ressurser til å gjøre skolehverdagen trygg og god for alle sammen. Ungdata-undersøkelsene viser heldigvis at de aller fleste elever i grunnskolene oppgir at de trives på skolen. Samtidig vet vi at dette ikke gjelder alle, og at enkeltskoler og enkelt-klasser i perioder strever med skolemiljø som ikke er gode nok. Kommunen har store fondsreserver og kan derfor gå inn med ekstra ressurser for å håndtere særskilte utfordringer når de oppstår.

Ny regjering – nytt handlingsrom

Kommunedirektørens budsjettforslag er basert på regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett. Dagens AP/SP-regjering har levert en tilleggsproposisjon som bedrer kommuneøkonomien noe. Selv om statsbudsjettet ikke er endelig vedtatt i stortinget ennå, viser tilleggsdokumentet fra regjeringen Støre at Orkland kommune vil få 6,5 mill kr mer i 2022 og mellom 7,8 – 8,5 mill mer pr år i 2023-2025.

For kommunestyret vil det være fristende å benytte dette økte handlingsrommet til gode tiltak og påplussinger i driftsrammene til de kommunale tjenestene. Vår oppgave er imidlertid å sikre solid og ansvarlig styring av kommunen på lenger sikt enn 2022. Kommunedirektørens notat viser at Orkland har uløste innsparingsbehov på 16 mill kr i 2023 og ytterligere 10 mill kr i 2024. Flertallsgruppa ser derfor de økte overføringene som kommer fra vår nye regjering, primært som en mulighet til å redusere innsparingsbehovene i årene framover, og vil derfor legge opp til en forsiktig bruk av de nye midlene, utover det som ligger i kommunedirektørens forslag.

Gjennom en forsiktig ressursbruk nå, samtidig som vi også i årene framover skal snu steiner for å

sikre en effektiv ressursutnyttelse i kommunen, kan vi unngå store og upopulære strukturendringer eller innføring av eiendomsskatt – som disse tre partiene har gått til valg på å ikke innføre. Ikke minst understreker flertallsgruppa at en vesentlig økning av driftsbudsjettet til kommunen vil vanskeliggjøre avsetninger av egenkapital til framtidige investeringer, f.eks ny helse- og omsorgsløsning i Orkdal.

Forslag til endringer i budsjettforslaget fra AP/SP/KRF:

Flertallsgruppa legger opp til å bruke 3,7 mill. kr. årlig utover det som ligger i Kommunedirektørens forslag. Dette kan oppsummeres slik:

	2022	2023	2024	2025
Virkning tilleggsproposisjon fra regjeringen Støre	6554,-	8578	7826	8587
Nye forslag flertallsgruppa	3680	3780	3780	3780
Økt avsetning fond/reduisert innsparingsbehov 2023-2025*	2837	4798	4046	4807

*For 2022 blir dette en økt fondsavsetning. For de påfølgende årene blir virkningen å redusere de skisserte innsparingsbehovene slik de framkommer i Kommunedirektørens notat.

Beskrivelse av tiltak:

Rammeområde 21 - Grunnskole:

Forsterket satsing på forebygging av utenforskap og mer praktiske undervisningsopplegg:

Rammeområdet økes med kr. 1.500.000, som tilføres på grunnskolens fellesområder og øremerkes til en økt satsing på forebygging av utenforskap gjennom samarbeid næringsliv-skole, mer praktiske undervisningsopplegg og styrking av arbeidslivsfag og entreprenørskapsarbeidet i skolene.

Mange skoler har etablert ulike opplegg for å legge til rette en mer praktisk skolehverdag for elevene. Eksempler på dette er ulike tilbud innen arbeidslivsfag, avløserkurs, kantinedrift etc. Dette er ofte tilbud som er noe mer kostnadskrevende enn ordinær undervisning. For å sikre at etablerte tilbud kan videreføres og nye tilbud kan prøves ut, foreslår Flertallsgruppen å avsette et beløp innenfor «skole felles» som skolene kan få tilskudd fra for å videreføre og utvikle praktiske undervisningsopplegg. Flertallsgruppa mener at dette er et godt bidrag for å hindre utenforskap og forebygge mobbing da elevene får en skoledag bedre tilpasset sine interesser og behov.

Kommunedirektøren må utarbeide forslag til kriterier og prioriteringer for fordeling av de tilførte midlene, for behandling i Hovedutvalg Oppvekst.

Opplæring for minoritetsspråklige elever:

Tilskuddet fra statsforvalteren for å styrke opplæringen for minoritetsspråklige elever er tatt bort. Flertallsgruppen vil kompensere grunnskoleramma for dette bortfallet og foreslår derfor å tilføre 560.000 kr.

	2022	2023	2024	2025
Sum økning av rammeområde	2060	2060	2060	2060

Rammeområde 31 – Hjemmebaserte tjenester

Demenskoordinator:

Fra 2018-2028 sier prognosene at antall eldre over 80 år i Orkland er fordoblet. Antallet som rammes av demens er også økende og en av de største utfordringene for våre helsetjenester. For flertallsgruppa har det vært viktig å komme i gang med arbeidet «Et demensvennlig samfunn». Det å satse på tilpasning og veiledning slik at de demente får best mulige liv hjemme eller i institusjon vil øke livskvaliteten til denne gruppen og sannsynligvis avlaste de etablerte tjenestene noe. I Kommunedirektøren sitt forslag er det beskrevet et behov for en demensplan. En demenskoordinator vil være en viktig ressurs i dette arbeidet og for å koordinere et helhetlig arbeid for hvordan både tjenestene og samfunnet vårt for øvrig møter innbyggere og pårørende som er berørt av demens-problematikken.

	2022	2023	2024	2025
Sum økning av rammeområde	800	800	800	800

Rammeområde 12 – Kultur

Tilskudd/budsjetttramme museer:

Orkland har 3 bygdetun/bygdemuseer som kan sammenlignes, tross noe ulik eierform. Meldal bygdemuseum er i kommunalt eierskap, Orkdal bygdetun eies av en stiftelse som kommunen var med å etablere, mens Frostad bygdetun eies av Agdenes historielag. Museene har ulik tilgang på kommunale midler til sin drift. Etter initiativ fra hovedutvalg Kultur har Kommunedirektøren i sitt notat beskrevet en prosess for å gå gjennom kommunens faste tilskuddsavtaler på kulturfeltet. Flertallsgruppa er enig i dette, men ser samtidig at en kan starte harmoniserings-arbeidet på museumsfeltet allerede i 2022. Flertallsgruppa foreslår derfor å styrke driftsmidlene/tilskuddet til museene i Meldal og Agdenes med 100.000 kr årlig. Hovedutvalg Kultur, Idrett og Folkehelse avgjør den konkrete fordelingen av midlene.

Tilskudd til drifts- og aktivitetstilskudd til idrettslag og tilskudd løypekjøring:

Tilskuddene til lag og foreninger er basert på de samlede budsjettmidlene fra de tidligere kommunene til disse formålene. Når Orkland har utarbeidet nye kriterier for fordeling ser vi at midlene omfordeles slik at enkelte lag «mister» noe av de tilskuddsnivåene de var vant med å ha. For løypekjøring var det bare Orkdal kommune som hadde eget tilskudd, og dette fordeles nå ut til alle som driver denne aktiviteten. Idrettsrådet har derfor signalisert ønske om å øke tilskuddspottene noe, både på løypekjøring og drifts- og aktivitetstilskuddene, slik at harmoniseringen ikke får alt for store utslag. Flertallsgruppa ønsker å imøtekomme dette ønsket, og vil framover se på om det er behov for en tilsvarende justering også innenfor andre tilskuddsmidler innen kulturfeltet.

Økning drifts- og aktivitetstilskudd idrettslag: 200.000 kr årlig.

Økning tilskudd løypekjøring: 120.000 kr årlig.

Husleie Frivilligsentralen Orkanger:

Det har i tidligere budsjettprosesser vært lagt til grunn å kunne flytte frivilligsentralene inn i ledige kommunale bygg, og derigjennom spare leieutgifter i eksterne lokaler. Flertallsgruppen er opptatt av at dette tiltaket må avveies mot funksjonalitet og beliggenhet. Når nå denne flyttingen er foreslått til Tjenesteboligen på Bårdshaugplatået, mener flertallsgruppen at det ikke gir en kvalitets- og funksjonsmessig gevinst som svarer til innsparingen. AP/SP/KRF ser dagens lokalitet, nært

biblioteket, Skattkammeret og skolene på Orkanger som gunstig, og ønsker derfor å prioritere midler til husleiekostnadene. Budsjettet tilføres 200.000 kr årlig til formålet.

	2022	2023	2024	2025
Sum økning av rammeområde	620	620	620	620

6. Rammeområde 40 – Plan

Tilskudd til private veier/utfartsveier:

Kommunen får stadige henvendelser om tilskudd til private veier som også brukes som utfartsveier for allmennheten. Det er p.t. avsatt 400' til slike tilskudd. Flertallsgruppen vil styrke denne posten med 100'. Fordeling av midlene må skje etter at «Temaplan vei» er vedtatt av kommunestyret.

	2022	2023	2024	2025
Sum økning av rammeområde	100	100	100	100

Rammeområde 11 Kommunedirektør

Lærlingeplasser

Kommunen mangler en lærlingeplass for å nå det anbefalte antallet på to lærlinger pr tusen innbyggere. Flertallsgruppen prioriterer en slik satsing og avsetter midler for andre halvår i 2022 og det årlige beløpet på 200.000 kr i resten av handlingsplanperioden.

	2022	2023	2024	2025
Sum økning av rammeområde	100	200	200	200

Andre tiltak som ikke berører driftsrammene:

1. Frigjøring av kommunale tomter.

Kommunen har flere tomter med rivningsobjekter. Flertallsgruppen vil starte en prosess for å frigjøre slike tomter for salg og utvikling. Dette gjøres ved at kommunen sanerer påstående bygg og legger tomtene ut for salg. Finansieringen skjer ved forskuttering fra disposisjonsfondet. Inntektene fra salgene deles i to – den ene delen som tilsvarer «innsatsen» fra disposisjonsfondet tilbakeføres fondet, den andre delen som utgjør overskuddet tilføres tekniske tjenester for å fortsette arbeidet med flere slike prosjekter. I første runde skal tre bygg saneres. Det er kommunens åttemannsbolig i Willmannsveien, gamle Grefstad barnehage og den gamle lærerboligen i Meldal sentrum. Alle tre prosjektene har en antatt kostnad på 2 mill. Tiltakene iverksettes så raskt som praktisk mulig.

2. Kalking av plastgraver.

Kirkelig Fellesråd opplyser at det i Orkland er ca 2000 graver der det er brukt plast til innsvøping av de døde. Dette er graver som ikke kan gjenbrukes før det er gjennomført en kalkingsprosess. Dette har en kostnad på ca 6000kr pr grav, totalt 12 mill. Det er minst like kostnadskrevende å legge til rette nye gravsteder, samtidig som det er vanskelig å finne areal med rett jordsmonn. Dette er en stor kostnad for Kirkelig Fellesråd og dagens budsjett gir ikke rom for en slik utgift. Festeavgiften for en grav er i dag 175 kr pr år. I Orkland er det ca 20000 graver. En økning på 100 kr pr år i seks år vil tilsvare kostnadene med kalking av alle graver. Kommunen har allerede et lite fond til formålet og det er naturlig at kommunen bidrar noe mer til prosjektet i løpet

Orkland AP, Orkland SP, Orkland KRF

gjennomføringsperioden. Arbeidet med kalking av graver iverksettes med ovennevnte forutsetninger. Festeavgiften for en grav økes med 100 kr pr år.

Annet: Saksbehandling av søknader innkommet til budsjettarbeidet:

Kommunen har fram mot budsjettbehandlingen mottatt flere søknader og innspill til budsjettprioriteringer. Disse er listet opp av Kommunedirektøren som «uløste innspill». Flertallsgruppa har prioritert rene driftstiltak i våre forslag til justeringer. Samtidig legger flertallsgruppa til grunn at henvendelser som kan oppfattes som søknader på enkelttiltak, må saksbehandles på ordinær måte og svares ut med innvilgelse eller avslag etter en ordinær politisk behandling i utvalg og/eller kommunestyre. AP/SP/KRF vil ta stilling til søknadene under en slik ordinær saksbehandling.